

İKİNCİ ÖĞRETİM

**KLASİK
İKTİSADA
ELEŞTİRİLER**

KLASİK TEORİYE İLK ELEŞTİRİLER: HÜMANİZM

Klasik Teorinin felsefesi başlıca üç ilkeye, yani materyalizme, bireyciliğe, ve faydacılığa dayalıdır. Klasik Teorinin bu felsefi ilkelerinden en önce eleştirileni 'Bireycilik' ilkesi olmuştur. Daha önce incelediğimiz gibi Fizyokratlar'ın ve A. Smith'in sosyal felsefesi 'bireycilik' ve 'laissez faire' ilkelerine dayandırılmıştı. Buna göre bireylerin ekonomik çıkarları ile toplumun ekonomik çıkarları, bir ve aynı şeydi. Bu ilkeyi eleştirenlerin bir kısmı onu tümüyle red ederken bir kısmı ise bazı yönlerden eleştirmiştir. Bu ikinci gruptakiler, ilke itibarıyla bireyciliği kabul etmekle beraber, 'Laissez Faire' ilkesinin sınırlandırılarak bu ilkenin daha insancıl hale getirilmesini istemişlerdir. Bu düşünce grubunu 'hümanizm' grubu olarak niteleyebiliriz.

LAUDERDALE

- Esas adı James Maitland fakat kontluğunu yaptığı bölgenin adı ile tanınır.
- Lauderdale'ye göre her şeyden önce emek bir kıymet ölçüsü olamaz çünkü emeğin kendi kıymeti devamlı değişme gösterir.
- İş bölümü, makineleşmenin bir sebebi olmadığı gibi makinaların çeşitli işlere yönelmiş işçiler de icat etmemiştir.
- Ona göre kıymet, emekten değil, söz konusu malın faydasından ve kıtlığından kaynaklanır.
- Üretim faktörleri üç tane olup, bunlar toprak, emek ve kapitaldir. Böylece Lauderdale, bu üç üretim faktörünü birlikte ele alan ilk İngiliz iktisatçısı olmuştur.

- Lauderdale, zenginlik ve servetin birbirinden farklı olduğunu belirtir.
- Lauderdale; toprak, emek ve kapitalin yegane üretim faktörleri olduğunu ve ulusal zenginliğin ancak bu faktörler artarsa artacağını belirterek ‘aşırı tasarrufu ‘öldürücü birikim tutkusu’ diye nitelemiş ve sakıncalı olduğunu öne sürmüştür.
- Lauderdale, kişilerin tasarrufundan endişe duymamıştır çünkü bu tasarruflar, müsrif insanların aşırı harcamaları ile dengelenecektir.

RAE

- Rae de, Lauderdale gibi bireysel çıkar ile ulusal çıkar arasında fark olduğunu öne sürmüş ve bu görüşüne dayanarak devletin ekonomik yaşama müdahalesinin gerekli olduğunu savunmuştur.
- Ancak Lauderdale ile arasında önemli bir fark vardır. Rae, bireysel ve ulusal yönden farklı olanın zenginlik değil fakat ‘bireysel ve ulusal zenginliği arttıran sebepler’ olduğunu iddia etmiştir.
- Rae’ye göre her şeyden önce, bireysel ve ulusal çıkarlar aynı olsa bile, bireyin kapitalini arttırmak için kullandığı tek araç tasarruf değildir. Birey her şeyden önce gelir elde etmelidir. Dolayısıyla bireyin tasarruf gücü kısmen onun becerilerine ve kapasitesine bağlı kalacaktır. Öte yandan birey, kumar oynayarak ve hileli işler yaparak da gelir elde edebilir. Bu kişisel çıkarın, daima ulusal zenginliği arttırmayacağını gösterir.
- Rae’ye göre zenginliğin yaratılması ‘yenilik’ ile mümkündür ve ulusal zenginlik ancak yaratıcı becerilerle arttırılabilir. Yenilik ile ilgili olarak Rae, Smith’in iş bölümü ile ilgili görüşlerine de katılmamıştır. İş bölümü yeniliğin sonucu olarak ortaya çıkar, yoksa Smith’in öne sürdüğü gibi iş bölümü yenilik yaratmaz.

SİSMONDİ

- Sismondi, özel mülkiyetin ve fiyat sisteminin kaldırılmasını istememiş fakat toplumsal planlamaya ve rekabetçi düzenin neden olduğu istikrarsızlığı ve belirsizliği ortadan kaldıracak bir devlet müdahalesine taraftar olmuştur.
- Sismondi, kendi deyimiyle 'iktisadı, basit ve görünüşte çok liberal olan laissez faire kuralına indirgemek yerine devlet müdahalesine baş vuran' bir anlayışla ele alan bir yeni liberalizmin öncüsüdür. Ancak Sismondi savunduğu görüşlerin bir kısmı ile sosyalist teorinin de öncüsü sayılır.
- Sismondi, kağıt paranın ve kredi sisteminin gittikçe yaygınlaşmasını çok tehlikeli bir gidiş olarak nitelendirmiştir.
- Adam Smith'in ve diğer klasik iktisatçıların bazı görüşlerini korumakla birlikte yeni konulara ağırlık vermiştir. Smith'i 'hocası' olarak övgüyle anmış ancak onun fikirlerini yeni alanlara uygulamaya yönelmiştir.

A. İktisatın Konusu ve Refah Kriteri

Sismondi iktisadi konulara yaklaşırken etik (ahlaki) sorunlara önem vermiş ve bu özelliği ile klasiklerden ayrılmıştır. Amacı toplumun mutluluğunu arttırmak olan bir sanat.

Sismondi için kapital bir türün temel amacı mutluluğu arttırmaktır. Klaiiklerin üretime verdiği önemi eleştiren Sismondiye göre Klasik İktisat sadece ‘chrematistiqve’ yani ‘para yapma’ ilminden ibarettir.

‘Nüfus ancak her insanın emeği ile dürüst bir yaşam sağlayacağını emin olduğu zaman yararlıdır.’

B. Metod

Sismondi aynı zamanda bir tarihi olduğu için tarihsel somut gerçeklere büyük önem vermiştir. Smith ve Malthus’un tarihsel olaylara önem verdiği ve açıklamalarını bunlara dayandırdığı için övmüş, başta Ricardo olmak üzere Say ve Moculloch gibi yazarları da soyut yöntemi kullanmak ve yetersiz verilerden hızla genellemelere geçmekle suçlamıştır.

C. Gelir Bölüşümü

- Sismondi'nin gelir bölüşümü ile ilgili görüşleri yer yer belirsizlik ve tutarsızlık göstermekle birlikte 'Ulusal Gelir'in tanımıyla başlar ona göre ulusal gelir iki ayrı gelirden oluşur. Birinci kapital toprağın elde ettiği kar geliri diğeri de iş gücünün temsil ettiği gelirdir.
- Kar geliri Sismondi'ye göre 'geçmiş'tir.Yani bir önceki yılın emeğinin sonucudur ve tüketicilerin elindedir. İşgücü ise gelecektir, yani fırsat ve değişim sonucu ortaya çıkacaktır. Emek, her yıl yine işgücü nedeniyle yeni bir işgücü nedeniyle yeni bir hak elde eder, kapital ise geçmiş emeğin kontrolüne dayalı devamlı bir hakkı elinde tutar.
- Bu iki ayrı geliri elde eden sınıflar arasında bir çıkar çatışması vardır bununla birlikte bu paylar arasında aynı kaynaktan doğan belirli bir ilişki mevcuttur. Bu şekilde oluşan ulusal gelir takip eden yılın 'Ulusal Üretimi' ile değiştirilecek olup, ikisi birbirine eşittir.Yıllık üretimdede aynı şekilde kar ve işgücünde oluşur.
- Sismondi 'İktisatçılar'ın geçmiş gelir ile gelecek geliri birbirine karıştırdıklarını ve bu nedenle tüketimi göz ardı ettiklerini öne sürmüştür. Bu iktisatçılar ayrıca emek artışına ilk adım olarak ortaya çıkacağını bunun zenginlik gelir ve tüketim artışına neden olacağını düşünmüşlerdir. Oysa Simondiye göre herşeyden önce emek talebinin artması gerekir.

D. Aşırı Üretim

Sismondi yıllık üretimin yıllık gelirden fazla olması halinde bir ‘Aşırı Üretim’ halinin ortaya çıkacağını düşünmüştür. Bu durumda kapital zarar edecek işçi işsiz kalacak ve tüketici bir süre düşen fiyatlar nedeniyle avantajlı duruma geçse de bu durum kısa sürecektir.

Sismondi’nin yaşam için gerekli olanlar ile lüks mallar arasında bir ayırım yapmış olması önemlidir. Ona göre; lüks mallara yönelik istek sınırsızdır ve ‘aşırı üretim’ bu gibi mallara yönelik istekten kaynaklanır.

Değişim kıymetini aşırı üretimin açıklanmasında kullandığı zaman ise Sismondi açık bir hata yapmıştır. Çünkü ona göre aşırı üretimin olabilmesi için önce bir talep artışı olabilir bu talep artışını takip eden bir üretim artışı ortaya çıkmalıydı. Burada gözden kaçan nokta, uzun dönemde üretim ve gelirin sıkı bir ilişki içinde olduğudur. Çünkü gelirin ve dolayısıyla talebin kaynağı üretimdir.

E. Nüfus

Sismondiye göre nüfus geliri ile ilişkili olup nüfus artış da gelir seviyesi tarafından kontrol altında tutulur.

Sismondi Malthus'un nüfus artışına doğal sınırlar olduğu yolundaki görüşüne katılmaz. Ona göre; gerçek sınırlar gelirdir. Nüfus toprağın ürettiği geçim vasıtaları tarafından değil işçinin iş bulamaması ve ücretlerin azalması nedeniyle sınırlıdır.

F. Devlet Müdahalesi ve Reformlar

Sismondi bireysel çıkar ile toplumsal çıkar arasında uyumsuzluk olacağına inanmış ve bu uyumsuzluğun giderilmesi için devletin, doğrudan veya dolaylı biçimde ekonomiye müdahale etmesi gerektiğini savunmuştur.

Devlet her şeyden önce üretimin talebe (veya nüfusa) eşit olmasına olanak sağlamalıdır. Öte yandan devlet yenilikleri sınırlandırmalı ve mülk sahibi olmasına olanak vermelidir.

G. Emeğin Sömürülmesi ve Sosyalizm

Herşeyden önce Sismondi fabrika sisteminin yarattığı sonuçlarından rahatsız olmuştur. Ona göre fabrika sistemi 'Sahipliği' 'işten ayırmış ve bir 'Sanayi Proleteryesi' yaratmıştır. Proleterya kelimesini ilk kullanan Sismondidir. Bu kelime eski Roma'da hiçbir iş yapmayan vergi ödemeyen ve ülkeye katkısı sadece ürettiği çocukları olan insanları anlatmakta kullanılırdı.

Sismondi 'Proleterya' kelimesini 'Ücretli İşçi' anlamında kullanmıştır. Yaşadığı dönemin çok ilerisinde olan Sismondi düşüncelerinin ilgi görmemesi ve uygulama geçmemesi karşısında ümitsizliğe düşmüştür.

Ölmeden az önce 'Bu dünyayı en küçük bir şekilde etkileyemeden ve birşeylerin yapıldığını görmeden terk ediyorum' demekle duygularını açıkça ifade etmiştir.

H. Etkisi

Sismondinin klasik teoriyi eleştiren diğer önemli okul olan Alman Tarihçi okulu üzerinde etkili olduğunu gösteren herhangi bir delil yoktur. Ancak bu okul mensuplarının Sismondiden haberdar oldukları söylenebilir. Nitekim bu okulun öne gelen isimlerinden Roscher 'Politik Ekonominin Tarihi' adlı kitabında Sismondiden övgüyle söz etmiştir. J.S Mill de Sismondiyi okumuş ve onun reform önerilerini sempati ile karşılayıp benimsemiştir.

KLASİK TEORİYE İLK ELEŞTİRİLER:MİLLİYETÇİLİK

- Smith ve takipçilerinin karşısına dikilen bir başka grup düşünürün de ‘Milliyetçiler’ oluşur.
- 19.yy’ın ilk yıllarında ortaya çıkan ve bir taraftan siyaset ilmi, bir taraftan da ekonomi ilmi ile ilgilenen düşünürler, Klasiklerin bireyci ve kozmopolit görüşleri ile buna dayalı serbest ticaret doktrinini eleştirmişler, dikkatlerini mensup oldukları ulusun siyasal ve ekonomik yönden bağımsızlığı ve gelişmesi üzerinde yoğunlaştırmışlardır.
- Klasikler ulusa bireyin gözünden bakmışlar ve ulusun zenginliğinin bireyin zenginliğin toplamına eşit olacağını düşünmüşlerdir.
- Milliyetçiler ise bireyi ulusun parçaları olarak görmüşler ve ulusun gücü ve refahı ölçüsünde bireyin güç ve refah sahibi olacağını öne sürmüşlerdir.
- 19.YY aşırı bireyciliğin ve ‘bırakınız yapsınlar’ ilkesinin bazı olumsuz sonuçlarının ortaya çıktığı dönemde başlar.

- Ekonomik bunalımlar işsizlik, fakirlik, para rejimindeki değişimler ve nihayet savaşlar ile başlayan 19.yy düşünürlerini, Smith'in ortaya koyduğu ilkeleri eleştirmeye yönelmiştir.
- Liberal reformculardan, sosyalistlerden ve milliyetçilerden eleştiriler gelmeye başlamıştı.
- Liberal reformistler (hümanistler) sadece bireyciliği daha ılımlı bir hale getirip, mevcut kurumlarda bazı düzenlemelerle yetinirken sosyalistler başta olmak özel mülkiyetin kaldırılması ve gelirin eşit bölüşümü olmak üzere köklü değişikliklerin savunucusu olmuştur.
- Milliyetçiler de bireyi değil devleti ön plana çıkarıp, bireyi devlete tabi kılmışlar ve devlet eliyle yapılacak düzenlemeler ile ekonomik yaşamın koordine edilmesini, ekonomik kalkınmanın sağlanmasını ve bu yoldan bireyin refahının artmasını savunmuşlardır.
- Milliyetçiliğin güçlenmesinin nedenlerinden biri de uluslar arasındaki gelişmişlik farkı olmuştur. Gelişme yarışında geri kalan ülkeler, askeri ve ekonomik güçlerini artırmaya yarayacak yeni yöntemler aramaya başlamıştır. Bu arayışlar Merkantalizm'i andıran bir sisteme dönüşü gerektirmiştir.

- İlk milliyetçilerden hiçbirinin İngiliz olmaması, Smith'in Klasik ilkelerinin İngiltere ekonomisi yönünden olumlu sonuçlar vermiş olması ile açıklanabilir. Aynı şekilde ilk milliyetçilerin Alman olmasında, Klasik Teorinin Almayanın koşullarına uymadığını düşündürmüştür.
- Gerçekten de 19.yy klasik teoriyi en şiddetli eleştiri Alman iktisatçılardan gelmiştir.
- Almanya milliyetçiliğinin ortaya çıkmasını rol oynayan etkenlerden biri yeni felsefe akımıdır. Bunlardan biri 'idealist felsefe' diğeri de 'romantizim'dir. 'Alman idealist felsefesi' adı verilen bu felsefeye 'objektif idealizm' adı verilir.
- Felsefenin kurucusu olan Immanuel Kant empirizmi ve sosyalizmi eleştirmiş ve insanı ahlakı yönden kendini belirleme gücüne sahip olduğunu iddea etmiştir. Bu felsefeye göre, insanın zaman, hacim ve miktar gibi konularda sezgilerinin kaynağı benliğinin kendiliğinden ortaya çıkan davranışlardır.
- İkinci felsefe akımı önce sanat ve edebiyatta başlayan sonra sosyal düşünce alanında yayılan romantizimdir. Romantizim getirdiği bireycilik ve serbest mübadele ilkelerini reddeden felsefi görüştür. Her klasik görüşe karşıdır. Hem sanatta ki kuralları hem de sosyal bilimlerde ki red eden romantizim, insanın kendini ifade etmesine olanak verilmesini savunmuştur. Milliyetçiliği iki büyük gruba ayırmak mümkündür. Birinci grup milliyetçiler daha çok felsefi düzeyde kalan romantizimi benimseyenlerden oluşur. Adam Müller ve Fichte en önemli temsilcisidir.

- İkinci grup ise sanayileşme dolayısıyla gümrük tarifelerini kendilerine çıkış noktaları almış ve gerçek dünyayla ilişkilerini ön plana çıkarmıştır. Friedrich List temsil eder.

MÜLLER

- Romantizim adı verilen düşünceyi savunmuştur.
- Müller'in düşünceleri Fransız Devrimi ve Napolyon Savaşları sonrası ortaya çıkan tepkileri dile getiren 'mistik, Katolik ve gerici' düşüncelerdir. Smith' e yönelttiği temel eleştirisi onun bireyciliğe verdiği önemi hedef almıştır.
- Bireyci ve kozmopolitan bir görüşe dayalı iktisat yerine Müller'e göre ulusal bir ekonomi gerekliydi.
- Ulusal sanayinin kurulması vebalı mallarda ihracat ve ithalatın yasaklanması ulusal duyguları güçlendirecek ve ekonomik kalkınmayı hızlandıracaktı. Kağıt para kullanımını da aynı görüşte savunmuştur. İş bölümü sadece Smith'in övdüğü sonuçları yaratmaz aynı zamanda çok zararlı sonuçlarda yaratabilirdi.

LIST

- Bütün dünyaya ait kozmopolitan ekonomi yanında bir de ulusal politik ekonomi gereklidir. Buna göre List'in politik ekonomiye gerçekçi ve tarihsel gözle baktığı söylenebilir.
- List sonradan 'kalkınma aşamaları teorisi' diye adlandırılacak olan kalkınmayı birbirini izleyen çeşitli aşamalardan ibaret bir süreç olarak ele alınan teorilerin ortaya atmıştır.
- List'e göre sanayileşme 'öğretici gümrük vergileriyle sağlanabilirdi. Ülkede yeni doğan 'yavru sanayi' dış rekabete karşı korunmalıydı. Ancak bütün ülkeler yeterince geliştiği zaman 'serbest dış ticaret' 'evrensel barış' ve 'dünya federasyonu' gibi araçlara ulaşmak mümkün olabilir.
- List milliyetçilik ile liberalizmi telif çalışmıştır. Ancak liberalizmin büyük düşmanı Bismarck'ın siyasi iktidarı eline geçirmesi ve Alman birliğine 'kan ve demir' ile kurması, liberalizmin Almanya da güçlenmesini engellemiştir.

KLASİK TEORİYE İLK ELEŞTİRİLER: SOSYALİZM

- Marks tarafından 'ütopik sosyalistler' olarak nitelendirilecek olan bu ilk sosyalistler, değişik ülkelerde değişik fikirlerin savunucuları olarak ortaya çıkmışlardır. Sosyalizm, kendini göstermeye başladığı yıllar, dünya ülkelerinde henüz bir orta sınıf, burjuva sınıfı ayaklanması olan 1789 Fransız İhtilali'nin etkileri canlıydı. Bu ihtilal sonrasında orta sınıf aristokrasinin egemenliğinden ve feodalizmin zincirlerinden kurtulmuştu.

2. İNGİLİZ SOSYALİZMİ

İngiliz sosyalizmi üç değişik biçimde ortaya çıkmıştır.

A. GODWIN TİPİ SOSYALİZM: OWEN

Zengin ve ünlü bir tekstilci olan Owen, New Lanark'da bulunan pamuk ipliği fabrikasında çocuk işçi çalıştırmalarını kısıtlamış ve onların eğitime özel bir önem vermiştir. Ücretleri yükseltmiş, çalışma saatlerini azaltmış, işçi evlerini ıslah etmiş, sağlık koşullarını iyileştirmiş ve işçilerin günlük ihtiyaçlarını karşılayacağı dükkanlar açmıştır.

Önceleri işçiler yanında, aristokratlar, bankerler ve din adamlarından oluşan genç bir dinleyici kitlesi bulunan Owen, düşüncelerinin radikal olduğu, yani mevcut kurumsal yapının değiştirilmesine yönelik olduğu anlaşıldıkça, dinleyicilerini kaybetmiş, sadece işçileri ile baş başa kalmıştır. Owen eğitimin önemine ve eğitim reformlarının öncelikleri yapılması gerektiğine inanıyordu. Bugün ‘beşeri yatırım’ veya ‘insana yatırım’ diye adlandırılan faaliyetlerin öncüsü, Owen olmuştur. Malthus’un düşüncelerine de karşı çıkan Owen uygun kurumsal düzenlemeler yapıldığı zaman insanın üretim gücünün önemli ölçüde artacağını ve kıtlık sorununun ortadan kalkacağını öne sürmüştür. Klasik düşüncenin temelini oluşturan kişisel çıkarın gözetmesi ilkesine, bütün kötülüklerin kaynağı olarak görmüştür. Owen, toplumu parasal reformda görüyordu. Parasal reform, madeni para sisteminin terkedilmesi ve yerine işgücü birimini temsil edecek ve üretilen mallarla birlikte piyasa arz edilecek bir para sistemini içeriyordu. Para reformu üretim güçlerini serbest bırakacak, işsizliği ve depresyonları önleyecekti. Owen yaptığı deneylerde başarısız olmuştur.

B. RİCARDOCU SOSYALİSTLER

Grubun öncüleri Charles Hall diğer üyeleri Thompson, Hodgskin, Gray ve Bray’dir. Mevcut ücret sisteminin, işçiye emeğinin karşılığı olan üründen yoksun bıraktığını öne sürmüşlerdir.

- Charles Hall bir doktordu ve Sanayi Devrimi'nin ortaya çıktığı dönemde işçilerin yoksulluğunu ve çeşitli hastalıklar içinde yok olup gittiğini yakından izleme olanağı bulmuştu. Hall'a göre fakir, ücret olarak üretimin pek az kısmını yaklaşık olarak sekiz saatlik çalışma süresinde ürettiğinin ancak bir saatlik ürününü alabiliyordu. Hall'ın bu düşüncesi, daha sonra Marks tarafından Emeğin Sömürülmesi Teorisi haline dönüştürülecektir.
- William Thompson İrlandalı bir toprak ağası olmasına rağmen, emek tarafından üretilen üründen rant ve faiz olarak bir kısmının alınmasının haksızlık olduğunu öne sürmüştür. William Thompson'un 1824'te yayınladığı İnsan Mutluluğuna En Uygun Gelir Dağılımın İlkeleri Üzerine daha sonra Marksizm'in ana kaynaklarından biri olmuştur. Thompson'a göre mevcut toplumsal kurumsal işçiye sadece geçinebileceği kadar bir gelir vermekte ve geri kalan üretim ise toprak sahibi ile kapitaliste gitmektedir.
- Thomas Hodgskin öne sürdüğü gibi kooperatifler eliyle mümkün olamayacağını bu işin anca işçi sendikalarıyla başarılacağını söylemiştir.
- John Gray üretici kooperatiflerine ağırlık veren daha sonra bu düşüncesini değiştirip üretimin planlanması ve para reformu konularına öncelik vermiştir.
- Ricardocu Sosyalistler arasındaki tek işçi olan John Bray üretici kooperatiflerinin kurulmasını savunmuştur.

C. HRİSTİYAN SOSYALİZMİ

Owen'ın dine karşı olumsuz tutumu bu dönemde sosyalist düşüncenin dini ilkelerle ilişki kurmasına engel olmuştur. Din adamlarının Avrupa'daki ayaklanmaları ve İngiltere'de başlayan reformist isteklerinden dolayı çare arama gereği duymuşlardır. Düşünürlerin amacı, uluslar kilise ile çalışan sınıf arasında bir birlik oluşturmak ve bu yoldan, işçinin içinde bulunduğu olumsuz ve güç koşullardan kurtarmaktır. Çözümünü kooperatiflerin ve sendikaların yaygınlaşıp güçlenmesinde görüyorlardı. Bu düşünce akımı fazla etkili olmamış ve kısa sürede silinmiştir.

3. FRANSIZ SOSYALİZMİ

1789 Fransız Devrimi'nden de etkilenmiştir. Bir taraftan orta sınıfın gücünü arttırırken diğer taraftan eşitlik amacıyla devrim yöntemlerine başvurmuşlardır. Jacobenler diye adlandırılan bir grup insan 'düşünce diktatörlüğü' ve 'terör' yoluyla iktidarın ele geçirebileceğini savunuyordu.

A. BLANQUI

Auguste Blanqui profesyonel bir devrimci olup hükümet darbesi yapılmasından yanaydı.'Ploterya Diktatörüğü'nün kurulmasını isteyen Blanqui'nin programında ücretsiz eğitim,büyük toprakların devleştirilmesi,çalışma hakkı, sosyal eşitlik ve artan oranla gelir vergisi temel hedeflerindendir.

B. BLANC

Blanqui devrimi ve siyasi iktidarın ploterya tarafından ele geçirilmesine kaçınılmaz bir önşart olarak kabul etmişken Louis Blanc bir başka öneriyle ortaya çıkmıştır. Blanc, toplumda istenen değişimin sağlanabilmesi için mevcut devlet mekanizmasının kullanabileceğini savunmuştur. Bu nedenle 'Devlet Sosyalisti' diye adlandırılan Blanc,ilk baskısı 1839'da yapılan 'Emeğin Organizasyonu' adlı kitabında bu görüşlerini açıklamış ve sonradan sosyalist literatürde önemli yer tutacak olan 'Herkesten kabiliyetine göre,herkese ihtiyacına göre' sloganını icat etmiştir.Herkesin çalışma hakkına sahip olduğu herkese iş verilmesi gerektiğini önermiştir.

C. SAINT-SIMON

Blanqui ve Blanc, sosyalist hareketin izlemesi gereken politik taktiklerin ne olması gerektiği konusuna ağırlık vermişlerdir. Saint Simon ve Fourier ise, sosyalist düşüncenin içeriğini oluşturmaya gayret etmişlerdir. Henri de Saint Simon sanayileşmenin önemini ve gelecekte oynayacağı büyük rolü sezinlemiş ve ısrarla sanayileşmeye önem verilmesini savunmuştur. Ona göre yeni 'sanayi devleti' eğer insanlığın uyum içinde bir yaşama kavuşması isteniyorsa kilisenin yerini almalıydı. Bu düşünce nedeniyle bilim adamlarına ve mühendislere, toplumun yönetici mevkilerin verilmesini savunmuştur. Daha sonraları bu mevkilerin bankerlere ve işadamlarına verilmesini söyleyerek düşüncesini değiştirse de sanayiye aynı heyecanla savunmuştur.

D. FOURIER

Fourier ise, pek çok konuda Saint-Simon'un görüşlerine aykırı görüşler öne sürmüştür. Merkezi planlama yerine yerinden yönetim paylaşımını önermiş, sanayileşme yerine yeniden toprağa dönülmesini istemiş, profesyonel yöneticiler yerine bireyleri kendi kendine yönlendirilmesini savunmuştur. Fourier Newton'un fiziksel ilkeleri gibi sosyal ilişkileri açıklayacak bir 'Karşılıklı çekim' ilkesi bulunduğunu öne sürmüştür. Bu ilkeye göre aynı zevkleri paylaşan ve aynı işlerle uğraşan en az 7 kişilik gruplar oluşmalıdır.

E. PRUDHON

Fourier'in merkeziyetçiliğe ve devletin zor kullanma gücüne karşı çıkması onu, daha sonraları devletin tümüyle ortadan kaldırılmasını isteyen anarşistlerin öncüsü haline getirdi. Prudhon gönüllü işbirliği ve anarşizme geçiş konularında Fourier'yi izleyen sosyalistlerden biridir. Prudhon kendini 'anarşist' diye nitelendiren ilk reformcudur. Prudhon doğrudan doğruya ve açıkça özel mülkiyeti eleştirmiştir. 1840'da yayınladığı 'Mülkiyet hırsızlıktır!' yargısını açıklamıştır

F. BAKUNİN

Anarşizmi yaygınlaştıran ve pek çok ülkede etkili hale gelen Bakunin hocasının Prudhon olduğunu söylemiştir. Marks'ın en büyük rakibi olarak ortaya çıkmış ve aralarındaki liderlik mücadelesi nedeniyle Birinci Enternasyonal başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bakunin'in etkili olması Avrupa Sosyalizminin yozlaşmasına neden olan sebeplerden biridir.

G. LAMEMAİS

Hristiyan Sosyalizmi de Fransa'da bir Katolik papaz olan Lamemais tarafından temsil edilmiştir. Diğer sosyalistlerin aksine işçi sınıfının amaçlarına ulaşmasında demokrasinin etkili olacağına inanmıştır.

ALMAN SOSYALİZMİ

A. LASSALLE

Lassalle işçi partisinin kurulmasını önermiştir. Lassalle, genel oyun devlet yardımlarını harekete geçireceğini düşünmüştür ve böylelikle işçi sorunlarının çözümlenmesini önermiştir. Bu nedenle 'sosyal devlet' ve 'refah devlet' diye adlandırılan devlet sisteminin habercisi olabilir.

B. RODBERTUS

Devlet eliyle gerçekleştirilecek yasal reformlarla işçi sınıfının sorunlarını etkili bir biçimde çözümlenebilirdi. Rodbertus'un düşünceleri içinde en önemlisi 'ekonomik bunalımlar' ile ilgili olanlarıdır. Artan prodüktivitenin ulusal üretimi arttırdığını fakat ücret gelirlerini cari ücret en az geçim ücreti düzeyinde kaldığı için artmadığını, bu nedenle artan ulusal üretim için yeterli talep olmayacağını, bununla ekonomik durgunluğa yol açacağını belirtmiştir.

SORULAR

1-) Aşağıdakilerden hangisi Klasik Teoriyi eleştiren iktisatçılardan Lauderdale'nin görüşlerinden biri değildir?

- A) Emek bir kıymet ölçüsü olamaz çünkü emeğin kendi kıymetli devamlı değişme gösterir.
- B) Kıymet, emekten değil, söz konusu malın faydasından ve kıtlığından kaynaklanır.
- C) Kişilerin tasarrufundan endişe duyulmalıdır.
- D) Toprak, emek ve kapital yegane üretim faktörleridir.

2-)Aşağıdakilerden hangisi Klasik Teoriyi ilk eleştiri yapan iktisatçılardan biri değildir?

- A) Adam Smith
- B) Lauderdale
- C) Adam Müller
- D) Friedrich List

3-) Sismondi' e göre nüfus ne ile ilişkilidir?

- A) Gelir
- B) Gider
- C) Tüketim
- D) Üretim

4-) Sismondi için kapital birikiminin temel amacı nedir?

- A) Aşırı tüketim
- B) Mutluluğu arttırmak
- C) Gereksiz harcama
- D) Tasarruf yapmak

5-) Sanayileşme ve dolayısıyla gümrük tarifelerini kendine çıkış noktaları almış ve gerçek dünya ile ilişkilerini ön plana çıkartmıştır bu görüşü savunan düşünür kimdir?

- A) Nukse
- B) List
- C) Müller
- D) Pae

6-) Bireyci ve kozmopolitan bir görüşe dayalı iktisat, ulusal bir ekonominin var olması gerektiğini savunur bu görüşü hangi düşünür önemsemiştir?

- A) Müller
- B) List
- C) Pae
- D) Sismandi

7-) Sosyalizm hangi akımdan etkilenmiştir?

- A) Fransız İhtilalı
- B) Reform
- C) Rönesans
- D) Sanayi Devrimi

8-) Ricardocu Sosyalistlerden hangisi işçidir?

- A) John Gray
- B) Charles Hall
- C) John Bray
- D) Thomas Hodgskin

9-) Kendini anarşist diye nitelendiren ilk reformcu kimdir?

- A) Prudhon
- B) Rodbertus
- C) Lamemois
- D) Bokunin

10-) Israrla sanayileşmeye önem veren sosyalist kimdir?

- A) Blanc
- B) Saint-Simon
- C) Fourier
- D) Prudhan

HAZIRLAYANLAR

- Samiye PEKTAŞ-38596389674
- Melisa GÜLER-34190217276
- Ayşe SEVİNÇ-30202306310
- Nihal KARABACAK-41590693074
- Yağmur AĞDEMİR-51601691920

KAYNAKÇA

